

2. *Здоровега В.* Теорія і методика журналістської творчості : підручник / В. Здоровега. — Львів : ПАІС, 2004. — 268 с.
3. *Капустин В.* Основы поиска информации в Интернете / В. Капустин. — СПб. : Ин-т «Открытое общество». Санкт-Петербургское отделение, 1998. — 13 с.
4. *Карпенко О.* Украинская онлайн-аудитория и рынок интернет-рекламы: дайджест-исследование / О. Карпенко [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://ain.ua/2015/07/23/593290>.
5. *Пелецишин А.* Позичонування сайтів у глобальному інформаційному середовищі : монографія / А. Пелецишин. — Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2007. — 260 с.
6. *Первая книга SEO-копирайтера.* Как написать текст для поисковых машин и пользователей / И. Крохина, М. Полосина, А. Рубель. — М. : «Инфра-Инженерия», 2012. — 216 с.
7. *Поисковая оптимизация* // Википедия [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://ru.wikipedia.org/wiki/Поисковая_оптимизация.
8. *Севостьянов И.* Поисковая оптимизация. Практическое руководство по продвижению сайта в Интернете / И. Севостьянов. — СПб. : «Питер», 2009. — 400 с.
9. *Фёдоров А.* Анализ и работа с релевантностью / А. Фёдоров [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://aseo-lab.ru/seo/kak-povysit-relevantnost-analiz-i-metody-uvlicheniya>.
10. *Яковлев А.* Раскрутка сайтов: основы, секреты, трюки. / А. Яковлев, В. Ткачев. — СПб. : БХВ-Петербург, 2011. — 320 с.
11. *Carroll N.* Search Engine Optimization and User Behavior / N. Carroll // Encyclopedia of library and information sciences. — CRC Press, 2010. — 5806 p.

УДК 655.254.22

Фіалка С. Б.,

кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри видавничої справи та редагування Видавничо-поліграфічного інституту Національного технічного університету України «КПІ»

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ В РЕДАКТОРСЬКІЙ ОСВІТІ

У статті запропоновано способи активізації навчального процесу в редакторській освіті. Обґрунтовується необхідність використання таких методів навчання, завдяки яким знання набуваються й поглиблюються в контексті імітованої професійної діяльності. Результатом такого навчання має стати формування фахово зорієнтованих особистісних якостей та практичних навичок, усвідомленої потреби в постійній професійній самоосвіті.

Ключові слова: активізація навчання, дидактична гра, дискусія, мала група, методи навчання, навчальна ситуація, редакторська освіта.

Вступ. Традиційний досвід професійної підготовки фахівців, який і досі переважає у вишах, базується на засвоєнні та відтворенні знань. Поширені у ВНЗ пасивні форми навчання відводять студентові переважно роль імітатора або коментатора практичної діяльності, а не її ініціатора, організатора, творця. Серйозним недоліком професійної підготовки в сучасних умовах є те, що нині студентів мало навчають принципів колективної роботи, навчальні програми зорієнтовані, передусім, на індивідуальну діяльність. Освіта студентів-редакторів за традиційної монологічної форми організації й надмірної затеоретизованості пов'язана з одноманітними, спрощеними за змістом операціями, а тому не може пробудити ані творчості, ані значущих соціальних мотивів, ані найважливішого — бажання вчитися. Тож вона є малоефективним засобом формування професійних умінь майбутніх фахівців.

У вітчизняній редакторській освіті наявні суперечності між абстрактністю кожної окремої дисципліни й конкретністю завдань професійної діяльності фахівця, у розв'язанні яких йому належить комплексно враховувати відомості з різних дисциплін; між індивідуальним засвоєнням і колективним характером редакційно-видавничої діяльності; між теоретичністю навчального матеріалу та практичним характером діяльності майбутніх фахівців; прагненням студентів до самореалізації та професійної рефлексії та дотриманням викладачем системи формальних вимог з організації навчальної діяльності.

Проблеми професійного вишколу редактора досліджувала кафедра видавничої справи і редагування Української академії друкарства. До «констант» у вітчизняному досвіді видавничої справи та редагування львівські науковці віднесли творчий підхід до вирішення всіх питань, пов'язаних з видавничою підготовкою авторського оригіналу. Водночас вельми динамічні трансформації у сфері економіки видавничої справи, у правовій базі, технічне та технологічне переозброєння галузі, комп'ютеризація редакційно-видавничої діяльності, принципові зміни в структурі самого виробничого процесу, зокрема зміщення акцентів у бік додрукарських процесів, — усе це, на їхню думку, висуває перед сучасним редактором низку нових професійних вимог. До обов'язкових «констант» редакторської професії — бездоганної мовної інтуїції та компетенції, уміння логічно й чітко мислити, широкої ерудованості, навичок аналізувати різноманітні комунікативні ситуації, знання психології авторської праці, читацької поведінки, володіння основами художньо-технічного оформлення видавничої продукції тощо — додалися

обов'язкове знання видавничого маркетингу, що дає змогу називати редактора, насамперед, видавцем, і, звісно, уміння користуватися під час підготовки видання до друку новітніми комп'ютерними видавничими технологіями [3].

Тим часом «теоретичними проблемами якнайменше переймаються практики, яким щодня доводиться виконувати масиви і високоінтелектуальної пошукової творчої (подекуди на рівні осяяння), і до нудоти й запаморочення голови рутинної роботи, яка аж ніяк не вписується у правила та визначення» [6, с. 18]. Неповна відповідність молодого фахівця з видавничої справи й редагування вимогам ринку праці зумовлена складними дидактичними та організаційно-методичними проблемами, пов'язаними з підготовкою майбутніх редакторів. Крім того, є суперечність між зростанням кількості засвоюваної інформації та необхідністю одночасно вчитися і працювати.

На тому, що редакторська освіта не враховує всього широкого спектра можливої реалізації редактора, наголошувала Д. Бережньова [1]. Проблему професійної підготовки редакторів досліджувала Я. Прихода. Зокрема, вона акцентувала увагу на співпраці видавців і науковців, викладачів у гармонізації нових вимог до знань і компетенцій сучасного редактора як активного суб'єкта інформаційно-менеджерської діяльності у видавничій галузі та на проблемі мудрого збалансування теоретичних і практично-творчих засад у навчальному процесі [6]. Разом із Т. Борко вона наголошує, що потрібна фахова розмова щодо нових компетенцій, функцій редактора-видавця у контексті технологічних змін, потужних інформаційних потоків, трансформацій у психології споживачів видавничої продукції, економічних та суспільних викликів тощо [2; 6]. Водночас цікавим є досвід застосування сучасних технологій навчання, наприклад, в економічній освіті, який узагальнила Г. Ковальчук у навчальному посібнику «Активізація навчання в економічній освіті» [4], що його мала за честь редагувати автор цієї статті.

Мета дослідження — обґрунтувати необхідність застосування сучасних способів навчання у професійній підготовці редакторів.

Результати. Як слушно зазначає М. Тимошик, з розширенням діапазону застосування редакторських професій невинно підвищуються й вимоги щодо кваліфікаційного рівня їхніх носіїв. У цьому можна пересвідчитися, переглянувши спеціальні електронні сайти, на яких вміщується інформація щодо вакансій редакторів і видавців. Глибоке усвідомлення й розрізнення кожним працівником видавництва, не кажучи вже про його керівників, кола своїх конкретних функцій, завдань і обов'язків потрібне з кількох причин [7]:

- по-перше, це дає змогу чітко розмежувати перелік конкретних функцій між різними підрозділами видавництва;
- по-друге, ефективно використати кваліфікаційний рівень кожного працівника колективу;
- по-третє, визначити міру відповідальності кожного за доручену ділянку роботи;
- по-четверте, краще організувати роботу видавництва чи видавничого підрозділу, максимально убезпечивши себе від помилок.

На нашу думку, навчальний процес має будуватися в контексті формування актуальних особистісних та спеціальних професійних якостей (компетенцій) фахівця. Орієнтиром цілеспрямованого відбору змісту навчання є вимоги до основних знань, умінь і навичок, які визначаються на основі освітньо-кваліфікаційних характеристик майбутнього професіонала. Серед загальних інтелектуальних рис редактора можемо виокремити такі: широкий світогляд, аналітичне мислення, наявність власної думки, ерудиція, гнучкість розуму, швидкість мислення, здатність до сприйняття нового, до навчання, винахідливість, новаторство, прагнення до самовдосконалення.

Звичайно, не обійтися без специфічних для діяльності редактора якостей: уміння писати; вчитувати тексти на предмет орфографічних, граматичних і пунктуаційних помилок; виявляти хиби в уживанні термінології; усувати фактичні та логічні помилки; забезпечувати легкість сприйняття інформації, відповідність стилістики тексту читацькому призначенню та жанровим особливостям; дотримуватися видавничих стандартів.

Актуальними є навички міжособистісної комунікації: чіткий усний і письмовий виклад думок, моральність, уміння зрозуміло викласти інформацію, уважність у спілкуванні з клієнтами, уміння слухати, ставити запитання, повага до співрозмовника, готовність до взаємодії, увічливість, уміння налагоджувати особисті професійні контакти, домовлятися, аргументувати власну позицію, працювати в команді, неконфліктність, тактовність, організаторські здібності. У цьому контексті важливе сприйняття корпоративної культури — визнання цінностей інших людей, терпимість до відмінностей, визнання загальних інтересів колективу, дипломатичність, здатність до компромісу, надійність, стриманість, уміння підкорятися.

Важливе і формування ділових якостей, до яких належать: працьовитість, відповідальність, наполегливість, ентузіазм, захопленість, ініціативність, організованість, дисциплінованість, стресостійкість, цілеспрямованість, пунктуальність, порядність, упевненість у собі, старанність, амбіційність, відданість, швидка реакція на проблеми, воля, самоконтроль, креативність, надійність у роботі та спроможність витримувати її рутинність.

Потрібно також опанувати комп'ютерну техніку, інформаційні технології, розвинути навички організації бізнесу, планування, техніки прийняття рішень, іноземні мови. Однак головне вміння, яке слід сформувати, — це вміння вчитися.

До головних шляхів забезпечення конкурентоспроможності випускників навчальних закладів - майбутніх редакторів можна віднести такі:

- моніторинг ринку праці для оперативної реакції на його кон'юнктуру;
- інтенсивне впровадження технологій навчання, коли імітуються професійні ситуації;
- створення нових навчально-методичних ресурсів;
- активізацію науково-дослідної роботи з упровадженням її результатів у навчальний процес;
- акцентування на практичній підготовці спеціалістів;
- інформатизацію навчального процесу;
- перетворення процесу навчання на цілеспрямований процес самоосвіти, саморозвитку студента;
- спрямованість на відкрите й активне спілкування між студентами та викладачами.

Процес формування професійних умінь редакторів варто здійснювати на основі залучення студентів до практичної діяльності з високим рівнем самостійності. При цьому педагог мусить заохочувати таку самостійність.

Належить перейти від початкового-понятійного рівня засвоєння елементів бази знань (коли формуються вміння назвати, вибрати, виявити, визначити терміни, поняття, факти, символи за переліком) та репродуктивного (давати визначення, доповнити, описати, пояснити, оцінити, порівняти, аргументувати) до умовно-професійного (довести, виправити, розрахувати, упорядкувати, застосувати, вирішити, організувати, проаналізувати, випробувати, розв'язувати завдання в нестандартних ситуаціях, визначати закономірності й тенденції розвитку видавничої справи) та творчого (пропонувати свої ідеї, доводити їхню перспективність, бачити вихід із проблемних ситуацій, класифікувати, моделювати, планувати роботу).

Використання одноманітних методів навчання ускладнює сприймання навчальної інформації, спричиняє стан некерованої напруженості уваги. Зокрема, відповідно до піраміди навчання, сформованої за результатами досліджень Національної тренінгової лабораторії США, у результаті лекцій засвоюється 5 % навчального матеріалу, читання — 10, демонстрації — 30, дискусії — 50, практичної роботи — 75, навчання інших — 90 (рис. 1) [8].

Рис. 1. Піраміда середніх показників засвоєння навчального матеріалу

Тому актуальними стають такі організаційні форми та методи навчальної діяльності, як практичні заняття, самостійна робота з елементами дослідження, круглі столи. Серед методів активізації навчання семінари-дискусії, конференції, аналіз конкретних ситуацій, редакторський аналіз, моделювання редакційно-видавничих процесів, інтерв'ю, робота в командах, аналіз публікацій, міні-лекції, малі групи, відеотренінги, презентації, вправи, імітаційні ігри, аналіз проблемних випадків і типових помилок тощо. Щоб підвищити показники засвоєння, треба традиційні лекції чергувати з лекціями проблемного характеру, лекціями-бесідами, гостьовими лекціями, лекціями з елементами колективного дослідження, з аналізом конкретних ситуацій та ін.

Набуває нового значення виконання проєктів. Так, на кафедрі видавничої справи та редагування НТУУ «КПІ» практикується виконання студентських видавничих проєктів, а на 4 курсі — дипломного проєкту, який складається з теоретичного обґрунтування та практичної частини — власного видання. Суттєвими компонентами цієї роботи є настановчі співбесіди.

Умовою виконання навчального проєкту є письмовий звіт, у якому міститься опис технології виконання завдання, обґрунтування вибору розв'язання проблеми та його реалізації, додаткові пояснення, посилання на інформаційні джерела. Після виконання проєктів організовується їх презентація.

Роботи подаються на обговорення всієї навчальної групи, у якій аналізується й оцінюється значущість кожного проекту.

Важливого значення в редакторській освіті набуває міждисциплінарне навчання, яке дає змогу майбутнім спеціалістам використовувати знання з інших дисциплін під час редагування видань відповідної тематики. Так, на кафедрі видавничої справи й редагування НТУУ «КПІ» на практичних заняттях студенти спільно з викладачами редагують тексти з різних сфер: бухгалтерської, економічної, юридичної, математичної, культурологічної, політичної, фінансової і, звичайно ж, технічної.

Поряд із традиційними інформаційно-методичними матеріалами (серед яких підручники, опорні конспекти лекцій, навчальні посібники тощо) особливої актуальності набувають інші види навчально-методичної літератури, передусім методичні рекомендації для самостійної роботи студентів під час вивчення окремих дисциплін.

Щоб швидко й ефективно навчити чогось, потрібно переконати студентів, які переваги дає опанування певних знань, чітко визначити мету вивчення матеріалу, а також довести, що майстерність і професіоналізм навіть досвідченого редактора залежать від того, скільки зусиль він докладає до свого професійного навчання.

Ефективною формою роботи студентів під час практичних і семінарських занять є малі групи по 5–6 осіб. Це так звані *групи психологічного комфорту*, у яких кожен учасник відіграє особливу роль і певними якостями, особистісними й професійними, доповнює інших. У таких групах є генератори ідей і виконавці, лідери і аутсайдери, «каталізатори» і «профани». Чим повніше представлені ролі в малій групі, тим ефективніша її робота. Використання малих груп під час навчання дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування, що є важливими для майбутньої професійної діяльності [4]. Така робота дає синергетичний ефект і можливість різнобічного розгляду питання, однак не гарантує, що окремі члени групи не ухиялятимуться від діяльності.

Зауважимо, що у традиційних навчальних групах студенти, як правило, розташовуються на робочих місцях відповідно до своїх симпатій і прихильностей, малі ж групи формуються як хаотично, без урахування взаємних симпатій, так і з огляду на них (це дає змогу порівняти результати діяльності залежно від згуртованості колективу). Спонтанно відбувається обмін думками між самими учасниками, розподіл ролей та обов'язків у малих групах без втручання викладача. За відсутності лідера в групі (таке трапляється в малих групах,

учасники яких мають слабко виражені організаторські якості) викладач може спонукати студентів до роботи, залишаючись при цьому в ролі консультанта, але в жодному разі не виконуючи завдання замість студентів. Лідери малих груп мають презентувати власне бачення проблеми; вони відповідають на запитання інших, роблять необхідні уточнення.

Істотних навчальних результатів дають змогу досягти дискусії, покликані:

- Поглибити знання слухачів з теми, яка розглядається.
- Розвинути вміння учасників аргументовано обстоювати свою думку, уважно вислуховувати позиції опонентів.
- Формувати й розвивати культуру обговорення спірних питань.
- Навчити сперечатися по суті, пам'ятаючи, що головне в дискусії — аргументи, факти, логіка, доказовість.
- Прищепити звичку не допускати образливих реплік, не давати виступам оцінку, не нав'язувати свою думку, поважати погляди опонентів.
- Спонукати встановити істину, а не демонструвати красномовство.
- Навчити виявляти самокритичність.

На думку самих студентів, участь у дискусії дає змогу «синтезувати й систематизувати знання для аналізу практичної ситуації», «виявити різнопланові підходи до розв'язання проблеми», «проаналізувати багато конструктивних ідей і пропозицій для пошуків стратегічних і оперативних рішень». Студенти також відзначають необхідність активного спілкування в колективі, що передбачає вміння сперечатися, обстоювати свою думку, доводити власну позицію. Важливим є творчий характер дискусії — кожен хоче запропонувати щось своє, відкидаючи стереотипи. Велике значення має й колективний характер обговорення та прийняття рішення — «кожна група працювала над своїм аспектом, а в результаті ми отримали цілісне розв'язання проблеми». У малих групах доцільно, наприклад, опановувати практичні навички укладання авторських договорів.

«Мозкова атака» — це метод розв'язування невідкладних завдань за дуже обмежений час. Суть методу полягає в тому, що необхідно висловити найбільшу кількість ідей за невелику кількість часу, обговорити та здійснити їх відбір. Метод *мозкової атаки* відомий також під багатьма іншими назвами, серед них такі: метод Осборна, мозковий штурм, фабрика ідей, ярмарок ідей, серія нових ідей, конференція ідей тощо. Використовується для розвитку творчих здібностей або для розв'язання складних проблем. Його можна застосовувати в різних формах діяльності: у роботах з малими групами, командами, великими групами («гра з глядачами»), індивідуальній роботі віч-на-віч.

За звичайних прийомів обговорення та розв'язання проблем виникненню новаторських ідей перешкоджають контрольні механізми свідомості, які

сковують потік цих ідей під тиском звичних, стереотипних форм прийняття рішень [4]. Цей метод дає змогу подолати страх перед невдачею, побоювання видатися смішним тощо.

Основні принципи мозкової атаки:

- Не критикувати — можна висловлювати будь-яку думку без побоювання, що вона буде невдалою.
- Стимулювати всяку ініціативу — чим незвичайнішу, тим краще.
- Прагнути до найбільшої кількості ідей.
- Змінювати, комбінувати, покращувати запропоновані ідеї.

Для реалізації занять цим методом необхідно створити для студентів такі умови, у яких вони б могли висловлювати сміливі, нестандартні ідеї розв'язання проблеми за принципом «перша думка — найкраща». Висловлення ідей (думок) може відбуватися в письмовій формі, зокрема анонімно.

Думки можна реєструвати кількома способами. Наприклад, слухачі отримують картки, на яких записують свої думки (1 ідея — на одну картку). Найкраще записувати ідеї крейдою або маркером на дошці чи на аркуші формату А1 так, щоб записи бачили всі учасники. Це може стимулювати подальшу генерацію ідей. Різновидом мозкової атаки є прийом «чорна скринька», який може бути використаний як складник пізнавальної діяльності під час традиційних занять чи за активного навчання. Головною ознакою прийому є несподіваність у завданні, що його потрібно виконати, у ситуації, у якій слід зорієнтуватися. На цьому етапі кожен студент переживає очікування невідомості й легке потрясіння від завдання. На кожній картці написано номер і тезу. На іншій — під таким самим номером написано антитезу: з нею виступатиме «опонент». Для підготовки виступів дається небагато часу — близько 5 хв. Студенти, які дістали картки з однаковим номером, одночасно виходять «на публіку» й виголошують свої виступи у формі почергових монологів. Головне при цьому — виступати впевнено, аргументовано й не посваритися з опонентом. Далі виступають критики, які мають проаналізувати позитивні і негативні сторони роботи. На цьому етапі доцільно також запропонувати студентам висловити свої враження.

Приклади записів на картках:

1. Робота редактора — суцільна творчість.
2. Робота редактора як сукупність рутинних операцій.
3. Комп'ютер негативно впливає на якість редагування.
4. Комп'ютеризація редагування значно підвищує якість видавничого продукту.
5. Головне в редакторській освіті — теорія.
6. Основне в редакторській освіті — практика.

Один з методів активного навчання, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів, — аналіз конкретних ситуацій. Головна мета навчальної проблемної ситуації — викликати пізнавальний інтерес у студентів, спрямувати їхню розумову діяльність. Проблемна ситуація може бути надана на початку розгляду навчальної теми й використовуватися як основа для вивчення матеріалу. Пояснюючи матеріал, можна запропонувати студентам логічні запитання, відповіді на які потрібно під час роботи або після самостійного опрацювання. Проблемну ситуацію можна також розглянути після вивчення окремого питання або цілої теми. У такому разі це сприятиме узагальненню та систематизації матеріалу. Використання методу аналізу конкретних ситуацій рекомендується для поглиблення знань із теми, встановлення зв'язку теорії та практики, формування вмінь слухачів аналізувати ситуацію, робити висновки, приймати відповідні рішення, вести конкретну продуктивну діяльність у нетипових або непередбачуваних ситуаціях.

Важливо створити можливість багатоваріантності розв'язань проблеми, яка розглядається. Саме це дає змогу спонукати студентів до дискусії. Важливо, щоб опис ситуації спирався на дійсні факти, подані в повній формі, відповідно до рівня підготовки слухачів і тематики занять. Крім формування вмінь розв'язання проблем та прийняття складних нетипових рішень, учасники занять, які проводяться за цим методом, набувають також умінь узагальнювати та аналізувати інформацію. Це важливо для розв'язання конкретних практичних завдань.

Цікавим є досвід використання методу випадків, суть якого зводиться до аналізу з подальшим обговоренням наданого викладачем у письмовій формі, на аудіо або відео опису випадку, що стосується виробничої діяльності чи міжособистісних стосунків у професійній редакторській діяльності. За використання цього методу не подається новий навчальний матеріал, а тільки наводиться опис випадку з практичної діяльності для того, щоб студенти вчилися використовувати набуті раніше знання й досвід у нових умовах для прийняття правильного рішення. Однак, на нашу думку, випадок, який містить тільки одне розв'язання, не має великого дидактичного значення, бо не передбачає можливості прийняття альтернативного рішення. Слід спонукати студентів висловити свою думку про інцидент, запропонувати логічні запитання, що сприятимуть розгортанню дискусії, щоб виявити причину інциденту та розробити шляхи розв'язання проблеми. Задля виховання такої важливої риси, як стресостійкість та вміння працювати в умовах авралу, під час навчання можна моделювати ситуації, коли потрібно реалізувати масштабний видавничий проєкт у стислі терміни.

Послугуючись зазначеними технологіями навчання, варто звертати увагу на техніку спілкування, що є важливо в умовах реальної професійної діяльності. Студенти мають учитися говорити чітко; виділяти важливі місця паузами, інтонацією; не «бурмотіти», не говорити крізь зуби, стежити за диханням; уникати слів-паразитів; не робити надто довгих або частих пауз, але й не говорити монотонно; пояснювати загальні місця конкретними прикладами.

Перспективним є використання такого методу навчання, як дидактична гра — метод імітації (наслідування, відображення) прийняття управлінських рішень у різноманітних ситуаціях шляхом гри (програвання, розігрування) за правилами, які дані або виробляються самими учасниками. Такий метод може використовуватися в завданні з виготовлення уявних фахових документів (службових записок, заяв, договорів, редакторських висновків, планів проспектів, розпоряджень), написанні видавничих програм. Можна разом зі студентами програвати ситуації, які колись для когось були проблемою в реальній професійній діяльності. При цьому хід рішень доцільно порівнювати з фактичними рішеннями.

Завдання для самостійної роботи студентів мають відповідати таким вигодам [5]:

- *Професійна результативність* — формулювання завдання, яке має гарантувати формування хоча б одного професійного вміння в термінах та поняттях майбутньої спеціальності студента.
- *Продуктивність* — передбачає отримання квазіпрофесійного продукту навчальної самостійної праці студента після завершення всіх дій з вирішення цього завдання.
- *Конструктивність* — наявність визначеної структури завдання (мета, вихідні дані, умови, що їх пов'язують).
- *Когнітивність* — перевага розумових дій над психомоторикою в процесі вирішення завдання.

Самостійність — переважна кількість дій студента має бути самостійною, що забезпечується переліком вихідних даних, умовами завдання та необхідністю отримання різноманітних квазіпрофесійних продуктів. Кожен з елементів завдання має спонукати студента до того, щоб він сам приймав рішення, порівнював умови, здійснював необхідний інформаційний пошук тощо.

Педагогічний процес вимагає застосування тих форм навчальної діяльності, які максимально забезпечать потреби студентів у самореалізації, сприятимуть розвитку в них професійно необхідних особистісних якостей. Ці припущення були підтверджені під час анкетувань та співбесід зі студентами.

Мають бути духовна спільність, довіра, спільна навчальна мета викладачів і тих, хто навчається. Адміністрування, повчання, авторитаризм у стосунках не можуть сприяти розвитку в студентів ініціативи, винахідливості, самостійності та інших якостей, що інтегруються за певних умов у систему професійних умінь. Педагогові слід бачити в кожному студентові унікальну особистість, у якої є розуміння як власної неповторності, так і причетності до соціального цілого. Доречним методом активізації навчання є використання елементів змагання та професійного гумору, самостійне проведення занять студентами, взаємне оцінювання, імітація ділового листування.

Серед базових форм взаємодії студентів і викладача — чітка та вдала мотивація вивчення теми, забезпечення партнерства і співпраці, використання цікавих практичних прикладів, забезпечення процесу навчальними засобами (проектори, схеми, плакати, роздавальні матеріали тощо), захопленість викладача своїм предметом, емоційність викладу, реалізація зворотного зв'язку між студентами й викладачем. Це дає змогу розвивати в студентів гнучкість мислення, адаптованість до будь-яких ситуацій, ініціативність, самостійність у прийнятті рішень і водночас — уміння працювати в колективі, творчий підхід до вирішення проблем.

Висновки. Сучасний фахівець із видавничої справи та редагування — це високоосвічена особистість, праця якої базується на глибоких знаннях національної та світової культури, особистих досягненнях в інформаційній діяльності, економічних потребах, умінні формувати світовий інформаційний простір та швидко адаптуватися до змін і розвитку в соціально-культурній сфері.

Можна виокремити чотири провідні вміння сучасного редактора, на формування яких має спрямовуватися навчання:

- 1) працювати з інформацією;
- 2) взаємодіяти з людьми;
- 3) діяти у вузьких часових рамках;
- 4) використовувати базу знань для здобуття нових знань, для вирішення нових завдань у нових умовах, у нестандартних ситуаціях. Для їх формування найефективнішим є так зване активне навчання, пов'язане із залученням учасників навчального процесу до різних видів активної діяльності.

Використання сучасних методів навчання зорієнтовано на практичні виробничі ситуації. Це дає змогу поглибити знання; відкоригувати мовні вміння; висловити свою думку щодо дискусійних тем; поділитися власним досвідом; порозважатися над курйозними моментами, спонукає до пошуку матеріалу відповідно до конкретного завдання.

У редакторській діяльності є безліч проблем, які не мають однозначного вирішення. Тому важливо надати студентам можливість висловити та довести власну позицію, критично оцінити думку інших. Це допомагає творчо підходити до процесу навчання взагалі, сприяє розвитку вміння зіставляти альтернативні рішення, бачити неординарні способи розв'язання проблем.

Важливо, щоб увесь процес навчальної діяльності проходив на позитивному емоційному тлі, однак варто також моделювати конфліктні ситуації й шукати варіанти їх вирішення. При цьому викладач, проводячи заняття, стає не стільки джерелом інформації, скільки організатором усієї роботи, який спрямовує її в потрібне русло, створює сприятливий психологічний клімат у групі, виправляє помилки.

Література:

1. *Бережньова Д.* Специфіка функціональних обов'язків носіїв редакторських професій / Д. Бережньова // Український інформаційний простір : наук. журн. Ін-ту журналістики і міжнар. відносин Київ. нац. ун-ту культури і мистецтв / гол. ред. М. Тимошик. — Число 1. — У 2 ч. — Ч. 2. — Київ : КНУКІМ, 2013. — С. 228-234.
2. *Борко Т. М.* Проблеми підготовки редакторів в українських виданнях / Т. М. Борко // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. Івана Франка. — 2014. — Вип. 75. — С. 53-56.
3. *Зелінська Н. В.* Сучасний редактор : проблеми професійного вишколу / Н. В. Зелінська, Е. І. Огар, Ю. Е. Фінклер, Н. І. Черниш // Наук. зап. Ін-ту журналістики. — 2002. — Т. 7. — С. 10-22.
4. *Ковальчук Г. О.* Активізація навчання в економічній освіті : навч. посіб. / Г. О. Ковальчук. — 2-ге вид., допов. — Київ : КНЕУ, 2003. — 298 с.
5. *Козаков В. А.* Самостоятельная работа студентов и её информационно-методическое обеспечение / В. А. Козаков. — Киев : Вища шк., 1990 — 248 с.
6. *Прихода Я.* Редактор у системі соціальних комунікацій / Я. Прихода // Вісн. Кн. палати. — 2011. — № 12. — С. 18-20.
7. *Тимошик М. С.* Редакторські посади у видавництві: фахові вимоги та функціональні обов'язки [Електронний ресурс] / М. с. Тимошик // Електрон. б-ка Ін-ту журналістики / Ін-т журналістики Київ. Нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. — Текст дані. — Київ, 2015. — Режим доступу: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1665> (дата: 20.09.2015). — Назва з екрана.
8. *The learning pyramid, Motorola University, Creating Mindware for the 21st Century, Corporate University X change.* — May/June 1996. — Vol 2. — No. 3.